

نامانجهکانی توئیزینهوه:

-بۆ ههلسهنگاندنی دۆخی ئیستای خزمهتگوزاری بانکی بۆ خاوهن پیدایستییه تایبهتهکان له ههریمی کوردستان.
-ههلسهنگاندنی کاریگهری تهکنهلۆژیاکانی AI لهسهر بهرزکردنهوهی دهسترهگهیشتن و گهستگهری خزمهتگوزارییه بانکییهکان.

-دهستنیشانکردنی نهو ئاستهنگ و دهرفته سهرمکیانهی پهوهستن به یهکخستنی AI له کهرتی بانکیدا.
چهند نمونهیهکی ژیانی راستهقینه که چۆن زیرهکی دهستکرد (AI) کهرتی بانکی دهگوریت:

دۆزینهوه و خۆپاراستن له ساختهکاری

نموونه JP Morgan Chase: نهلگۆریمهکانی AI بهکارهینا بۆ شیکردنهوهی داتای مامهلهکردن و دیاریکردنی شیواز مکانی رهفتاری ساخته له کاتی راستهقینهدا. به دیاریکردنی ناتهاواییهکان له خوومکانی خهرجکردن یان ههولمهکانی چوونهژوورهوه، AI یارمهتی پاراستنی کریاران دهوات له ههر شه ئهلیکترۆنییهکان.
• کاریگهری: کهمیوونهوهی کهمسهکانی ساختهکاری و بووه هۆکارێک که سالانه به ملیۆنان دۆلار له بانکهکان پاشهکهرت بکات.

چاتیوت بۆ خزمهتگوزاری کریار

نموونه: چاتیوتی بانکی ئهمریکا، ئیریکا، ئامۆژگاری دارایی، میژووی مامهله، بیرخستنهوهی پارهدان و تیروانینهکانی خهرجکردن له ریگهی فهرمانی دهنگی یان دهقهوه دهوات به کریاران به بهردهوامی
کاریگهری: رهزاهندی کریار بهرز دهکاتهوه به پیشکهشکردنی پشتگهری کهسی ۷/۲۴.

ههلسهنگاندنی مهترسی قهرز

نموونه: ویلز فارگۆ AI بهکاردههینیت بۆ ههلسهنگاندنی مهترسی قهرز له کاتی داواکاری قهرز دا. ههروهها مۆدلهکانی فیربوونی نامیر و هۆکاره جیاوازهکانی شی دهکاتهوه،
لهوانه میژووی قهرز، داهاوت، خووی خهرجکردن و تهناوت بارودۆخی بازار، بۆ دیاریکردنی شایستهیی قهرز.
• کاریگهری: خیراتر پهسهندکردنی قهرز و باشتتر بهریوهبردنی مهترسی.

بازرگانی و وهبههینانی ئۆتوماتیکی

نموونه: راونیژکاری رۆبۆتی وهک Betterment و Wealthfront بهکاردههینن بۆ بهریوهبردنی دۆسیهیی وهبههینان. ئهم سیستمانه پیشنیارمهکان لهسهر بنهمای نامانجهکانی بهکارهینهر پیشکهش دهکهن و دۆسیهکان به شیوهیهکی ئۆتوماتیکی ریک دهخهن له وهلامی گۆرانکارییهکانی بازاردا.
کاریگهری: کهمکردنهوهی تیچووی بهریوهبردنی وهبههینان و زیادبوونی دهسترهگهیشتن به پلاندانانی دارایی بۆ بهکارهینهرانی رۆژانه.

شیکاری پیشبینیکراو بۆ بهبازارکردنی کهسی

نموونه: سیتی بانک شیکارییهکانی AI بهکاردههینیت بۆ پیشبینیکردنی پیدایستییه داراییهکانی کریاران، وهک پیشکهشکردنی پلانی پاشهکهرتکردنی تایبهتمهند یان کارت بانکی لهسهر بنهمای شیوازی خهرجکردن.
• کاریگهری: بهشداریکردنی کریار و داهاوت له ریگهی ئۆفهره نامانجدارمهکانهوه بهرز دهکاتهوه.

تویژینهوی کهیس و دیدگا جیهانییهکان:

نورهادینا ریدزوان و هاوکارانی. (۲۰۲۴):

سهرنجی تویژینهوی: ئەم تویژینهوییه پینداچوونەوی به بهکارهینانی AI له بانکیدا کرد، به تاییهتی بو بهرزکردنەوی دەستراگهیشتن به سوودەکانی تەکنەلۆژیای AI وەک چاتبۆت و ناسینهوی دەنگ و نامرازەکانی بایۆمەتری. دۆزینەوی سهرهکیهکان: زیرەکی دەستکرد توانای ههیه له باشترکردنی دەستراگهیشتن به خزمەتگوزاریه بانکیهکان، به لام نالەنگاریش ههیه وەک نیگهرا نییهکانی پاراستنی نهینی داتا و نهبوونی ستانداردکردن له دیزاین بو بهکارهینەری خاوەن پیداوێستی تاییهت. دەرەنجام: تویژینهوی ههکت جهخت له سهر پیداوێستی حوکمرانی گشتگیر و ستاندارده ئەخلاقیهکان دهکاتهوه بو دلنابوون له دەستراگهیشتن بو ههمووان

تویژینهوی کهیسی بانکی ING (2019):

سهرنجی تویژینهوی: بانکی ING پشکنینی کرد که چون دەتوانریت چارهسهره بانکیه دەستراگهیشتمەکانی وەک کارتی بانکی دیجیتالی و ئەپەکانی بانکی موبایل بو خاوەن پیداوێستی تاییهتەکان دابریژریت و پیشکەشیان بکات. دۆزینەوی سهرهکیهکان: بهکارهینەری خاوەن پیداوێستی تاییهت نامرازەکان بهوه کرد که نامرازەکان دەستراگهیشتنیکی باشترین پشکەش کردوه به لام هیشتا رووبهرووی ناستهنگەکانی پهیهوست به دیزاینی گشتگیر بوونەتەوه.

دەرەنجام ING: پشکنیاری پهسەندکردنی پرۆسە دیزاینی بهکارهینەر-سەنتەری کرد بو گرنگیدان به تاییهتمەندییه گشتگیرتر و خوکارەکان بو چارهسهرکردنی پیداوێستییهکانی دەستراگهیشتن بو خاوەن پیداوێستی تاییهتەکان دەستپشخەری دەستراگهیشتن له لایەن HSBC: سهرنجی تویژینهوی HSBC: نامرازەکانی بانکی دیجیتالی دەستراگهیشتن به AI بو ههردوو کارمەند و بهکارهینەری خاوەن پیداوێستی تاییهت جیهجی کرد. دۆزینەوی سهرهکیهکان: جیهجیکردنی ناسینهوی دەنگ و تەکنەلۆژیای پارمەتیدەرەکانی تر رەزاهەندی بهکارهینەر و ناسانکاری بهکارهینانی باشتر کرد. دەرەنجام: دەستپشخەرییه که گرنگی جیگیرکردنی پر اکتیزه گشتگیرەکانی له گۆرینی دیجیتالییدا نیشان دا، هاندانی بانکەکانی دیکە دا بو پهیرهوکردنی رینگایهکی هاوشیوه.

شیکاری بهراوردکاری: ههریمی کوردستان بهرامبەر ولاتی دراوسی (تورکیا) دەستراگهیشتن به خزمەتگوزارییه بانکیهکان ههریمی کوردستان:

AI له بواری بانکیدا هیشتا له خالی سهرهتادایه. بانکەکان رووبهرووی ناستهنگ دەبنەوه له پیشکەشکردنی خزمەتگوزارییهکان که تاییهتن به خاوەن پیداوێستییه تاییهتەکان به شیوازه تقلیدییهکه، وه ناستهنگیش ههیه له بهردەم بانکەکان دا له پیشکەشکردنی خزمەتگوزاریهکانی وەک ئەپی موبایلی دەستراگهیشتن، سیستەمی ناسینهوی دەنگ، یان تەکنەلۆژیای پارمەتیدەر به زمانی کوردی و عەرەبی. ئەمەیش به هۆکاری ژیرخانی سنووردار و نهبوونی وهبەر هینان له نامرازەکانی دەستراگهیشتن که بهربەستی سهرهکین له ساتەدا.

تورکیا:

تورکیا ژیرخانی بانکی پیشکەوتوتری ههیه که سوود له AI وەر دهگریت بو گشتگیری. زۆریک له بانکەکان نامرازی پیشکەوتوی وەک خزمەتگوزاری چالاکراوی دەنگ، نووسینهوه له کاتی راستهقینهدا بو بهکارهینەری کم بیستن و چاتبۆتی AI یان ناساندوه. ههروهه پشکنیری فره زمانی بهرز دهکاتهوه.

1. رهگمز
A. نیر
B. می
2. گرووی تهمنت چهنده؟
A. 15-25
B. 26-35
C. 36-45
D. +46
3. جۆری کهئهندامیت چیه؟
A. کهم ئهندامی جهستهیی
B. کورتهبالا
C. کهم بیست
D. شلل
E. هند
4. چهند جار خزمه‌تگوزاری بانکی بهکارده‌هینیت (بۆ نمونه، حسابی چیک، قهرز، پاشه‌کهوت)؟
A. زۆر جار
B. ناوبه‌ناو
C. به دهگمهن
D. ههرگیز
- بهشی دووهم: دهستر آگه‌پشتن به خزمه‌تگوزارییه بانکییه‌کان
5. خزمه‌تگوزاری بانکی ئیستا له ههریمی کوردستان بۆ خاوه‌ن پیداو‌یستیه تایه‌ته‌کان تا چهند به‌دهست و گونجاوه؟
A. گونجاو نیه
B. تا راده‌یهک به‌دهسته
C. زۆر به‌دهسته
6. به‌هۆی کهئهندامیت‌هوه به‌زحمه‌ت دهستت دهگات به کام خزمه‌تگوزاری بانکی؟
A. ئامیری ATM
B. ئه‌په‌کانی بانکی موبایل
C. خزمه‌تگوزاری کهسی له بانکه‌کان
D.
- بهشی سینیهم: رۆلی AI له خزمه‌تگوزارییه بانکییه‌کان
7. وهک کهسێکی خاوه‌ن پیداو‌یستی تایه‌ت، چۆن نامرازه بانکییه به‌هیزه‌کانی زیره‌کی دهستکرد کاریگهر بیان له‌سه‌ر چالاکییه داراییه‌کانت هه‌بووه؟
A. قورس
B. جیاوازی نیه
C. ئاسان
D. زۆر ئاسان

8. ئایا ئامراز یان خزمهتگوزارییه به هیزهکانی زیرهکی دهستکرد (وهک چاتبوت یان یاریدهدهری دهنگی) ت له خزمهتگوزاری بانکی بهکارهیناوه؟

A. بهائی

B. نهخیز

9. تچهند ئاشنای تهکنهلۆژیاکانی زیرهکی دهستکرد له بواری بانکیدا؟

A. ئاشنانیم

B. تارادیهک ئاشنام

C. زۆر ئاشنام

10. ئایا پیت وایه زیرهکی دهستکرد دمتوانیت دهستر اگهیشتن به خزمهتگوزارییه بانکییهکان بو خاوهن پنداویستیه تاییهتهکان باشتر بکات؟

A. زۆر نارازیم

B. نارازیم

C. رازیم

D. زۆر رازیم

11. پیتوایه بانکهکان له ههریمی کوردستان ئهوهنده کار دهکمن که خاوهن پنداویستیه تاییهتهکان بخهنه ناو خزمهتگوزارییهکانیانوه که به زیرهکی دهستکرد بهرپوه دهچیت؟

A. نهخیز

B. بهائی

C. دلنیام

12. ئایا پشتگیری له وهبه هینانی زیاتر دهکویت له زیرهکی دهستکرد له لایهن بانکهکانوه بو باشتر کردنی دهستر اگهیشتن بو خاوهن پنداویستیه تاییهتهکان؟

A. بی لایهن

B. زۆر پشتیوانم

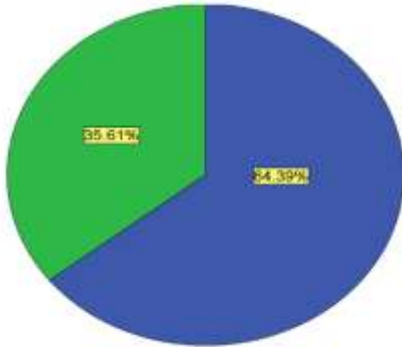
شیکاری داتاگان:

به بهکارهینانی شیکاری بابهتی بو داتاگان چۆنایهتی و شیوازه ئامارییهکان بو داتا چهندایهتیهکان شیکرانوه بو دهستنیشانکردنی نهخشهکان و دهرهینانی دهرهنامه مانادارهکان.

• Descriptive statistics

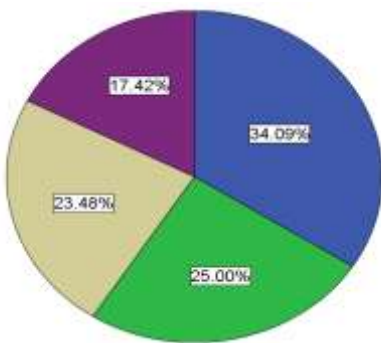
		x1	x2	x3	x4	x5	x6	x7	x8	x9	x10	x11	x12
N	Valid	132	132	132	132	132	132	132	132	132	132	132	132
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mean		1.36	2.24	2.60	2.93	1.63	1.57	2.64	1.80	1.72	3.16	1.92	4.24
Median		1.00	2.00	2.00	3.00	2.00	1.00	2.00	2.00	2.00	3.00	2.00	5.00
Mode		1	1	1	4	1	1	2	2	2	3	1	5
Std. Deviation		.481	1.106	1.657	1.120	.670	.783	.811	.399	.669	.872	.908	.974
Variance		.231	1.223	2.746	1.255	.449	.614	.658	.159	.448	.761	.825	.948
Sum		179	296	343	387	215	207	349	238	227	417	253	560

1. رەنگز

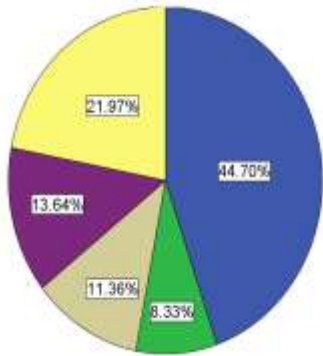
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid نیر	85	64.4	64.4	64.4
مى	47	35.6	35.6	100.0
Total	132	100.0	100.0	

2. گروپى تەمەن

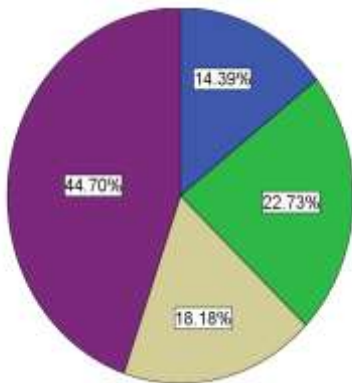
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 15-25	45	34.1	34.1	34.1
26-35	33	25.0	25.0	59.1
36-45	31	23.5	23.5	82.6
+46	23	17.4	17.4	100.0
Total	132	100.0	100.0	

3. جۆرى كەمئەندامى

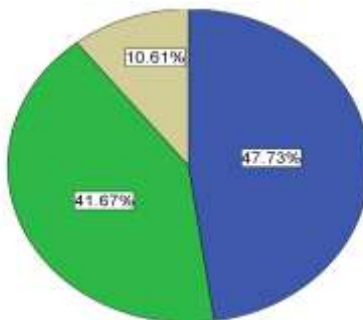
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid کهم ئه‌ندامی جه‌سته‌یی	59	44.7	44.7	44.7
کورتیه با‌لا	14	8.3	8.3	53.0
کهم بیست	15	11.4	11.4	64.4
شلل	29	13.6	13.6	78.0
هیتیر	15	22.0	22.0	100.0
Total	132	100.0	100.0	

4. چهند ماوه جارێک خزمه‌تگوزاری بانکی به‌کارده‌هینیت؟

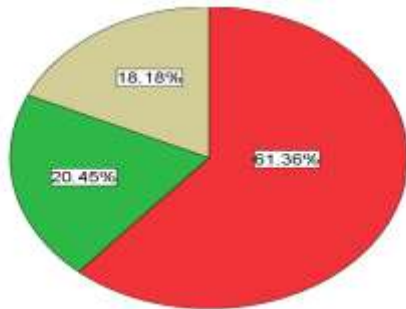
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid زۆر جار	19	14.4	14.4	14.4
ناو به‌ ناو	30	22.7	22.7	37.1
به‌ ده‌گمهن	24	18.2	18.2	55.3
هم‌رگیز	59	44.7	44.7	100.0
Total	132	100.0	100.0	

5. خزمه‌تگوزاری بانکی ئیستا له‌ هه‌ریمی کوردستان بۆ خاوه‌ن پێداویستییه‌ تایه‌ته‌کان تا چهند به‌رده‌ست و گونجابه‌؟

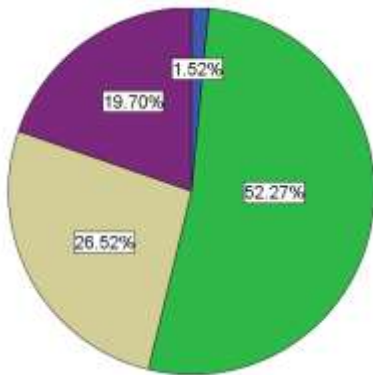
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid گونجابه‌ نییه‌	63	47.7	47.7	47.7
تاراده‌یه‌ک به‌رده‌ست	55	41.7	41.7	89.4
زۆر به‌رده‌ست	14	10.6	10.6	100.0
Total	132	100.0	100.0	

6. به‌هۆی که‌مه‌ندامیته‌وه‌ به‌زحمه‌ت ده‌سته‌ت ده‌گات به‌ کام خزمه‌تگوزاری بانکی؟

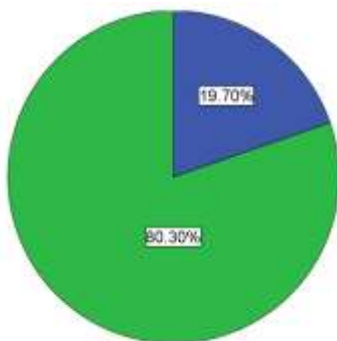
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid تمقلیدی	81	61.4	61.4	61.4
موبایل	27	20.5	20.5	81.8
ATM	24	18.2	18.2	100.0
Total	132	100.0	100.0	

7. وهک کهسیکی خاوهن پیدابستی تایبته، چون نامرازه بانکییه بههیزهکانی زیرهکی دهستکرد کاریگر بیان لهسه چالاکییه داراییهکانته ههجووه؟

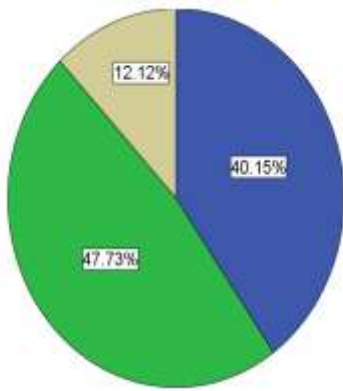
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid قورس	2	1.5	1.5	1.5
جیاوازی نییه	69	52.3	52.3	53.8
ناسان	35	26.5	26.5	80.3
زور ناسان	26	19.7	19.7	100.0
Total	132	100.0	100.0	

8. نایا نامراز بیان خزمهتگوزارییه بههیزهکانی زیرهکی دهستکرد (وهک چاتبوت بیان یاریدهدهری دهنگی) ته له خزمهتگوزاری بانکی بهکارهیناوه؟

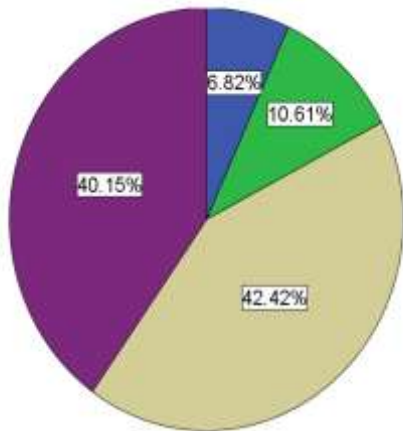
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid بهئی	26	19.7	19.7	19.7
نهخیر	106	80.3	80.3	100.0
Total	132	100.0	100.0	

9. تاچهند ناشنای تهنهلوژیباکانی زیرهکی دهستکرد له بواری بانکییدا؟

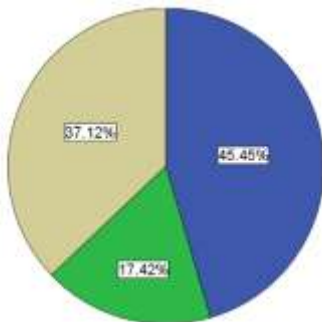
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ناشنا نیم	53	40.2	40.2	40.2
تارادهپهک	63	47.7	47.7	87.9
ناشنام	16	12.1	12.1	100.0
Total	132	100.0	100.0	

10. نایا پیت وایه زیرهکی دستکرد دمتوانیت دستراگهیشتن به خزمهتگوزارییه بانکیهکان بو خاوم پیدایستیه تاییهتهکان باشتر بکات؟

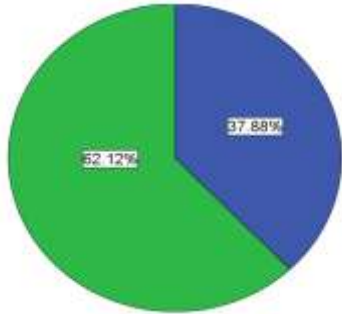
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid زور نارازی	9	6.8	6.8	6.8
نارازیم	14	10.6	10.6	17.4
رازیم	56	42.4	42.4	59.8
زور رازیم	53	40.2	40.2	100.0
Total	132	100.0	100.0	

11. پیتوایه بانکیهکان له ههریمی کوردستان نهونده کار دهکهن که خاوم پیدایستیه تاییهتهکان بخهنه ناو خزمهتگوزارییهکانیاوه که به زیرهکی دستکرد بهریوهمچیت؟

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid نهخیر	60	45.5	45.5	45.5
بهلی	23	17.4	17.4	62.9
دلنیا نیم	49	37.1	37.1	100.0
Total	132	100.0	100.0	

12. نایا پشتگیری له وهبههینانی زیاتر دهکهنیت له زیرهکی دستکرد له لایهن بانکیهکانوه بو باشترکردنی دستراگهیشتن بو خاوم پیدایستیه تاییهتهکان؟

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid بی لایمن	50	37.9	37.9	37.9
پشتیوان	82	62.1	62.1	100.0
Total	132	100.0	100.0	

- نایا زیره‌کی ده‌ستکرد له خزمه‌تگوزارییه بانکیه‌کان به خاوه‌ن پیداو‌یستیه تاییه‌ته‌کان کاریگه‌ری هه‌یه له‌سه‌ر ناسانکردنی ده‌سراگه‌شتن به خزمه‌تگوزارییه بانکیه‌کان باشتر ده‌کات؟

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	14.701a	6	.033
Likelihood Ratio	13.650	6	.044
Linear-by-Linear Association	.235	1	.722
N of Valid Cases	132		

به‌ئێ بی‌گومان زیره‌کی ده‌ستکرد رۆل و کاریگه‌ری به‌رچاوی هه‌یه له ناسانکردن و ده‌ستر‌اگه‌یشتنی زیاتر به خزمه‌تگوزارییه بانکیه‌کان له لایمن خاوه‌ن پیداو‌یستیه تاییه‌ته‌کان

- نایا ناسان‌بوون به به زیره‌کی ده‌ستکرد له خزمه‌تگوزارییه بانکیه‌کان کاریگه‌ری هه‌یه له‌سه‌ر به‌کاره‌ینانی خزمه‌تگوزارییه بانکیه‌کاندا؟

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	83.717a	6	.000
Likelihood Ratio	81.959	6	.000
Linear-by-Linear Association	48.157	1	.000
N of Valid Cases	132		

نه‌خیر به پنی راپرسیه‌که‌مان ناستی هۆشیار‌ی تاکه‌کان له‌سه‌ر زیره‌کی ده‌ستکرد کاریگه‌ری نه‌بووه له به‌کاره‌ینانی خزمه‌تگوزارییه بانکیه‌کان

ناسته ننگهکان

ناسته ننگه تهکنیکیهکان:

جیبه جیکردنی AI له کهرتی بانکیدا بی بهر بهست و ناستهنگ نییه. یه کخستنی AI پیویستی به وه بهر هینانیکیه بهر چاو هیه له ژیرخانی تهکنه لۆژیا و ریوشوینی ئاسایشی داتا ههروه ها راهینانی کارمهند له ههریمی کوردستاندا، ئهم ناستهنگیه تهکنیکیهکانه ئهگهر دروستبوونیان هیه به هوی کهمی و نهبوونی ژیرخانی زانیاری پیویست دهر باره ی زیرهکی دستکرد یاخود تهکنه لۆژیا .

ناسته ننگه کومه لایه تیهکان:

کهمی زانیاری دیجیتالی له نیوان خاوهن پیداو یستیه تاییه تهکاندا له ههریمی کوردستان هیشتا بهر بهستیکیه بهر چاو بهر بهر هه پێش نهچوونی ههنگاو مکان ئه مهیش دهگهر یتهوه به ههنگه نیک هۆکاری تاییهت وهک (نهخویندن ، کهمی زانیاری) ئه مهیش له کوتایی دا هۆکار مکان دهچنهوه سه لایه نی تهنروستی

دهر فتهکان

سه ره رای ئهم ناستهنگانه، AI چه ندين دهر فته دمخاته روو به شوهرشکردن له خزمهتگوزاری به بانکیهکان به خاوهن پیداو یستیه تاییه تهکان:

- بهر زکردنهوهی دهستر اگه یستن به AI : ده توانیت بانکی زیاتر دهستر اگه یستن بکات به پێشکشه کردنی خزمهتگوزاری به تاییه تهکانهکان که پیداو یستیهکانی تاکه کهسی خاوهن پیداو یستیه تاییه تهکان دابین بکات
- به هیزکردنی ئابووری: باشتر کردنی دهستر اگه یستن به خزمهتگوزاری به داراییهکان ده توانیت خاوهن پیداو یستیه تاییه تهکان له رووی ئابووری به هیز بکات، ئه مهش سه ره بهخوینی و به شداری کردنی زیاتر له ئابووریدا فه راهم دهکات.

دهر نهجامهکان:

1. به پنی وه لایه مکانی راپرسیهکانمان و شیکار کردنیان و لیکدانهوهیان ، گه یشتینه ئهوه دهر نهجامه ی بهئی زیرهکی دستکرد روول و گرنهگهکی بهر چاوی هیه به دهستر اگه یستی زیاتری خاوهن پیداو یستیه تاییه تهکان به خزمهتگوزاری به بانکیهکان له ههریمی کوردستان و هۆکاری که به هینه کایهیی سه ره بهخوینی دارایی و ئاسانکاری له کردار و مامهله داراییهکان و کهم کردنهوهی بارگرانی له سه ره خاوهن پیداو یستیه تاییه تهکان
2. ناستهنگیهکانی وهک نهبوونی تهکنه لۆجیای دهستر اگه یستن و کهمی هۆشیاری لای بانکهکان و پالپشتی سنووردار به خاوهن پیداو یستیه تاییه تهکان هیه.
3. زۆریک له بانکهکانی ههریمی کوردستان که رهسته یان سیاسهتی پیویستیان نییه به خزمهتکردنی خاوهن پیداو یستیه تاییه تهکان به شیوهیهکی کاریگهر.
4. چاره سه ره مکانی AI وهک بانکی کۆنترۆل کراوی دهنگ، ئهپی موبایل که دهستر اگه یستن به موبایل و ناسینهوهی دهموچاو ده توانن بامهتیدهر بن به تیه راندنی ئهم تهحه دایانه ئهگهر به باشی په ره یان پیدایهت.
5. هاوکاری نیوان بانکهکان و گه شه پیدهرانی تهکنه لۆژیا و ریکخراوهکانی که مهندهمان کلیلی چاره سه ره کردنی ئهم کیشانه.

پێشنیار مکان:

1. بهکار هینانی AI بۆ دهستر اگهشتن: بانکەکان پئویسته تهکنه لۆژیای و هک ئهپهکان پهر مپیدهن و بهکاریان بهینن که خوینهری شاشه و یاریدهدهری دهنگ و نامراز مکانن که خویان لهگهڵ کهمنه ندامیه جیاواز هکاندا بگونجینن.
2. دهستر اگهشتن به یاسایهک: حکومهتهکان پئویسته یاسایهک دروست بکهن بۆ ئهوهی دانیان لهوهی بانکەکان خزمهتگوزاری پیشکەش دهکهن که ههموو کسێک به خاوهن پئداویستیه تایبهتهکانیشهوه دهتوانن بهکاری بهینن.
3. راهینانی ستافی بانک: پئویسته بانکەکان فیری کارمهندهکانیان بکهن که چون کار لهگهڵ خاوهن پئداویستیه تایبهتهکان بکهن و پالیستی بکهن.
4. دروستکردنی سیستمی باشتر: بانکەکان پئویستیان به وهبهر هینان ههیه له تهکنه لۆجیا و ژیرخانی بۆ ئهوهی خزمهتگوزارییهکانیان ئاسانتر بیت بۆ ئهوهی ههمووان بهکاری بهینن.
5. پیکهوه کارکردن: پئویسته بانکەکان له نزیکهوه کار لهگهڵ ریکخراو مکانی کهمنه ندامان و شارهزایانی تهکنه لۆجیا بکهن بۆ دارشتنی خزمهتگوزاری باشتر.
6. پشکنینی پیشکەوتن: بانکەکان پئویسته بهردهوام پئداچوونهوه بکهن که تا چهند به باشی پئداویستیهکانی خاوهن پئداویستیه تایبهتهکان دابین دهکهن و له شوینی پئویستدا پیشکەوتن نهجام بدن.

9. سهرچاوهکان

1. Beck, T., Demirgüç-Kunt, A., & Levine, R. (2007). Finance, inequality, and the poor. *Journal of Economic Growth*, 12(1), 27–49. <https://doi.org/10.1007/s10887-007-9010-6>
2. Ghosh, A. (2020). Artificial intelligence for financial inclusion. *Financial Innovation Journal*, 6(1), 1-14. <https://doi.org/10.1186/s40854-019-0162-1>
3. Goodfellow, I., Bengio, Y., & Courville, A. (2016). *Deep learning*. MIT Press.
3. Levine, R. (1997). Financial development and economic growth: Views and agenda. *Journal of Economic Literature*, 35(2), 688-726. <https://doi.org/10.1257/jel.35.2.688>
4. Mishkin, F. S. (2007). *The economics of money, banking, and financial markets* (8th ed.). Pearson Education.
5. World Bank. (2018). *Financial inclusion overview*. <https://www.worldbank.org/en/topic/financialinclusion>

6. Gartner Research. (2021). How AI is transforming banking experiences.
7. Accenture Insights. (2022). AI-driven analytics in the banking sector.
8. Lydon, R. (2016). The history of banking: A brief overview. *Journal of Financial History*, 23(4), 195-210.
9. Mankoff, J., Glazko, K., Milne, S., et al. (2023).. University of Washington News. <https://www.washington.edu/news>.
10. Davenport, T. H., & Kirby, J. (2016). Only humans need apply: Winners and losers in the age of smart machines. Harper Business.
11. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. W. W. Norton & Company.
12. Chui, M., Manyika, J., & Miremadi, M. (2018). *The next frontier of AI in financial services*. McKinsey & Company.
13. Jahnke, I., & Plück, H. (2020). Artificial intelligence in banking: A survey of applications and challenges. *Journal of Banking and Finance*, 45(3), 123-141.
14. Schwabe, G., & Lamberton, C. (2020). AI in banking: How artificial intelligence is changing customer service. *Banking Technology Review*, 21(7), 78-85.
15. Liao, C., & Tsai, H. (2021). Leveraging artificial intelligence to improve accessibility in financial services for people with disabilities. *Journal of Disability Policy Studies*, 32(4), 211-224.
16. Anderson, C. (2022). Accessible banking in the digital age: AI and its role in creating inclusive services. *Journal of Financial Inclusion*, 8(2), 35-50.

17. Ridzuan, N. N., Masri, M., Anshari, M., Fitriyani, N. L., & Syafrudin, M. (2024). AI in the financial sector: The line between innovation, regulation, and ethical responsibility. *Information*, 15(8), 432.
18. <https://inclusionforum.global/~accessibility~banking/>
19. Nexgen Banking. (n.d.). The Use of AI in Fraud Detection and Prevention. Retrieved from <https://nexgenbanking.com>
20. Blocshop. (n.d.). AI Applications in Banking: Real-World Examples. Retrieved from <https://blocshop.io>
21. Emerj. (2019). AI at Bank of America – Erica Chatbot and Future Initiatives. Retrieved from <https://emerj.com>
22. TechTarget. (n.d.). AI in Financial Services: Transforming Banking Operations and Security. Retrieved from <https://techtarget.com>
23. BBVA. (n.d.). Enhancing Operational Efficiency with AI. Retrieved from <https://bbva.com>
24. Betterment. (n.d.). How Robo-Advisors Use AI for Portfolio Management. Retrieved from <https://betterment.com>
25. American Banker. (2023). Voice Cards & Video Calls: Innovations in Accessibility and Banking. Retrieved from <https://www.americanbanker.com>
26. Lexology. (2023). Regulations on Banking Accessibility for Disabled Customers in Turkey. Retrieved from <https://www.lexology.com>
27. Manara Magazine. (2022). Disability Rights as Human Rights in Iraq. Retrieved from <https://manaramagazine.org>
28. The Financial Brand. (2023). How to Use AI to Remove Financial Friction for Persons with Disabilities. Retrieved from <https://thefinancialbrand.com>

Summary

This paper examines the role of artificial intelligence (AI) in improving banking services for people with disabilities in the Kurdistan Region. It explores how AI can address the accessibility challenges faced by people with disabilities, as well as finding solutions.

The study highlights barriers such as lack of inclusive infrastructure, limited awareness among financial institutions, and lack of regulatory frameworks that support access. It also discusses the opportunities AI offers to create a more inclusive financial environment. The paper concludes with recommendations for banks, governments and technology developers to collaborate and implement AI solutions that ensure equal access to banking services for all.